

GERTRUD PICKHAN

Pod prąd
Powszechny Żydowski Związek
Robotniczy Bund w Polsce
w latach 1918–1939

Przekład
Adam Peszke

Redakcja naukowa
Joanna Nalewajko-Kulikov

Niemiecki Instytut Historyczny
Wydawnictwo Neriton
Warszawa 2017

Spis treści

Przedmowa	9
Wstęp do wydania polskiego	11
Nota redakcyjna	16
Wstęp	17
1. Zakres tematyczny i koncepcja	17
2. Dzieje Bundu do 1918 r. w świetle badań naukowych	39
Rozdział I. Faza transformacji Bundu w odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej (1918–1929)	78
1. Odmienne konteksty	80
2. Reorganizacja	88
3. Zwrot ideowy 1927–1929	101
Rozdział II. <i>Di bundisze miszpoche</i> : partyjna tożsamość grupowa i wizerunek zewnętrzny	121
1. Kierownictwo partii: kontekst świata społecznego i horyzonty doświadczeń	121
1.1. Płeć	124
1.2. Pochodzenie	127
1.3. Grupy wiekowe	130
1.4. Po 1939 r.	132
1.5. Pochodzenie rodzinne	132
1.6. Nauka szkolna, edukacja zawodowa, zawody	135
1.7. Wstąpienie do partii	136

2.	Członkowie: liczby, struktura i podział regionalny .	138
2.1.	Liczby	138
2.2.	Struktura społeczna	142
2.3.	Podział regionalny	146
3.	<i>Miszpochendikajt</i> : wewnątrzpartyjna komunikacja i interakcje	150
3.1.	Kierownictwo – doły	150
3.2.	„Jedynka” i „dwójka”	160
3.3.	Tradycja, święta, symbole	170
3.3.1.	Tradycja	171
3.3.2.	Partyjne święta: wspólna żałoba i wspólna radość	177
3.3.3.	<i>Di Schwue</i>	184
3.3.4.	Dom dla Bundu	188
	Rozdział III. Bund <i>off der jidiszer gas</i>	191
1.	Żydowski <i>arbetsfolk</i> : klasa robotnicza, proletariat czy środowisko społeczno-kulturowe w strukturze społecznej polskiego żydostwa w okresie międzywojennym?	191
1.1.	Demografia	192
1.2.	Struktura społeczna i zawodowa	196
1.3.	Baza członkowska i wyborcza Bundu	205
2.	„Drugi i trzeci front ruchu robotniczego”: praca i kultura	215
2.1.	Praca jako kult: bundowskie związki zawodowe	215
2.1.1.	Organizacja	215
2.1.2.	„Prawo do pracy”	230
2.2.	„Nasz wspaniały język”: kultura, szkoły i media	238
2.2.1.	Kultur-Liga	247
2.2.2.	Centrale Jidisze Szul-Organizacje	253
2.2.3.	Media: film i prasa	267
3.	Etniczność a klasa: Bund a kwestia narodowa	282
3.1.	Autonomia narodowo-kulturalna w okresie międzywojennym	282
3.2.	Religia i gmina	290
3.3.	<i>Do oder dort</i> : Bund a syjoniści	302

3.4. „Wytrzymamy!”: opór przeciwko antysemityzmowi	315
Rozdział IV. Polskie otoczenie	341
1. Bund w spektrum politycznym Drugiej Rzeczypospolitej	341
2. Konflikt i współpraca: relacje z PPS	348
3. Polityka samorządowa	375
Rozdział V. Trzecia droga: Bund w międzynarodowym ruchu robotniczym	396
1. Bund a Związek Radziecki	398
1.1. Rewolucja, ład gospodarczy a polityka narodowościowa	398
1.2. Krytyka ustrojowa	405
2. Bund w Socjalistycznej Międzynarodówce Robotniczej	411
2.1. Przystąpienie i obecność	411
2.2. Solidarność międzynarodowa: Austria i Hiszpania	424
Podsumowanie	434
Aneks. Podstawowe informacje biograficzne na temat czołowych bundowców i bundystek okresu międzywojennego	439
Wykaz skrótów	448
Bibliografia	450
Spis tabel	472
Indeks osobowy	473